Posamezni izvod 40 grošev, mesečna naročnina 2 šilinga

V. b. b.

SLOVENSKI vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Brezkompromisno se bomo borili proti vsaki ureditvi, ki bi pomenila poslabšanje že itak nezadovoljive rešitve našega šolskega vprašanja.

LETNIK VII. CELOVEC, SREDA, 9. JULIJ 1952 ŠTEV. 46 (506)

Mednarodna konfederacija svobodnih sindikatov

V Berlinu se je v torek prejšnjega tedna sestal svet Mednarodne konfederacije svobodnih sindikatov, prvič po ustanovitvi 1949. leta v Londonu. Na dnevnem redu je bila razprava o vprašanjih Atlantske zveze, evropske skupnosti in skupnosti za jeklo in premog. Razprava je trajala pet dni.

Svet Mednarodne konfederacije svobodnih sindikatov se sestaja vsako drugo leto, če ne zaseda kongres. Kongres pa je bil lani v Milanu. Mednarodna konfederacija svobodnih sindikatov šteje danes 54 milijonov članov.

. . . in moskovski pristaši miru

Hkrati s sestankom sveta Mednarodne konfederacije svobodnih sindikatov v zapadnem Berlinu je bil v vzhodnem delu mesta sestanek sveta kominformistične organizacije za mir, ki je trajal prav tako pet dni. Najbrž ni bil po naključju izbran za ta sestanek prav isti kraj in čas kot za zasedanje Mednarodne konfederacije svobodnih sindikatov. Po objavljenem dnevnem redu so v vzhodnem Berlinu razpravljali o Koreji, Japonski, Nemčiji ter o oboroževanju.

Zap. Nemčija hoče prepovedati KP

Na tiskovni konferenci, ki jo je imel zapadnonemški notranji minister Lehr pred inozemskimi novinarji, je zavzel stališče do obtožbe proti kominformistični partiji zapadne Nemčije, ki jo trenutno proučuje in obravnava zapadnonemško ustavno sodišče v Karlsruhe. Po njegovem mnenju, tako je izjavil Lehr, je že sedaj brezhibno dokazano, da je obstoj KP Zapadne Nemčije protiustaven. Kljub temu pa še vedno dopolnjujejo pri sodišču dokazilni materijal proti KP.

Na isti tiskovni konferenci je Lehr tudi izjavil, da ima vlada Zapadne Nemčije sedaj točne informacije, da sodeluje neofašistična „Socialistična rajhovska stranka" (SRP) s sovjetsko kontrolno komisijo v Vzhodnem Berlinu in po navodilih sovjetske kontrolne komisije tudi direktno s kominformisti v Zapadni Nemčiji ter z „Enotno stranko" (SED) v vzhodni coni.

Ridgway se meni v Londonu

Vrhovni poveljnik oboroženih sil Severnoatlantskega pakta general Ridgway bo prispel danes, 9. julija, na prvi uradni obisk v Veliko Britanijo. Zvedelo se je, da bo general Ridgway ostal v Londonu 2 dni in se bo medtem sešel z obrambnim ministrom Alexandrom ter z načelniki britanskega generalštaba.

Na teh sestankih bodo obravnavali še nerešena vprašanja organizacije obrambe južnega Sredozemlja. Spričo tega opozarjajo na željo turškega in grškega generalštaba, da bi bile njune kopenske sile podrejene neposredno generalu Ridgwayu in njegovemu glavnemu štabu v Parizu. Zlasti opozarjajo na nasprotovanje v Atenah in Ankari, da bi bil italijanski general imenovan za poveljnika kopenskih sil južnega Sredozemlja.

Nov rektor ljubljanske univerze

Za novega rektorja ljubljanske univerze za leto 1952/53 je bil izvoljen redni profesor dr. Fran Zwitter. Novi rektor prav tako izhaja iz koroške družine, kakor je njegov predhodnik sedanji prorektor dr. Gorazd Kušej potomec koroških staršev.

Novi rektor je nam koroškim Slovencem znan iz njegovih razprav o koroškem vprašanju, pa tudi kot ekspert na raznih konferencah po zadnji vojni, na katerih se je obravnavalo vprašanje Slovenske Koroške. Koroški Slovenci našemu rojaku čestitamo k visoki časti.

Jugoslavija ponuja roko sprave

Politika prijateljskega sodelovanja z vsako deželo, ki to tudi sama želi, v kateri jugoslovanska vlada vidi najuspešnejšo praktično pot h krepitvi mednarodne solidarnosti, posebno še med sosednimi državami, daje v zadnjem času nove razveseljive rezultate. V Jugoslavijo je prišla na prijateljski obisk parlamentarna delegacija iz Grčije v kateri so vse parlamentarne skupine, in sicer 5 poslancev liberalne stranke, 5 poslancev EPEK-a, 6 poslancev gibanja za zbiranje grškega naroda in poslanec skupine agrarcev. Grško delegacijo bo spremljala na potovanju po Jugoslaviji tudi skupina grških novinarjev. Temu obisku politični krogi pripisujejo spričo nedavne potrditve dobrih odnosov Jugoslavije s Turčijo ter med Turčijo in Grčijo z druge strani, posebno pomembnost za utrditev miru na Balkanu.

Ob prihodu delegacije v Jugoslavijo je njen vodja in predsednik grškega parlamenta g. Dimitrios Gondikas dal naslednjo izjavo: „Prepričan sem, da je ta naš obisk eden izmed najbolj resnih dogodkov v odnosih med Jugoslavijo in Grčijo zadnjih osem let. Od njega si obetamo predvsem obnovitev zvez med Jugoslavijo in Grčijo, kot so bile pred letom 1940, dalje vzajemno gospodarsko sodelovanje, kot je obstojalo prej, in tretjič, krepitev varnosti obeh držav. Grški politični krogi in grški narod so sprejeli ta obisk z največjimi simpatijami. Z zanimanjem pričakujejo našo vrnitev, ker bi radi zvedeli kaj o življenju narodov Jugoslavije po vojni." Na vprašanje, kaj najbolj zanima grško delegacijo v Jugoslaviji, je g. Gondikas odgovoril kratko: „Vse!"

Napori vlade FLRJ za krepitev sodelovanja in dobrih odnosov s svojimi sosedi, posebno z Avstrijo in Grčijo, so naleteli na priznanje in odobravanje miroljubne javnosti v mnogih drugih državah. Med pozitivnimi ocenami, ki jih beremo v zapadnem tisku, najdemo tudi tole misel:

Jugoslavija je že pokazala, da želi dobre odnose s svojimi sosedi ter da je take odnose mogoče uresničiti kljub raznim zaprekam, če je le dobra volja obojestranska. Za njene kominformovske sosede je stvar jasna. Oni niso samostojni in o njihovem odnosu do Jugoslavije odločajo v Moskvi. Toda kaj pa Italija? Mar hoče še naprej trdovratno prezirati roko sprave, ki jo ponuja Jugoslavija? Iredentizem, s katerim skuša italijanska vlada varati svoje pokrovitelje na Zapadu, nima več tiste cene, kot nekdaj. Mnogo jasnejše je spoznanje, da iredentizem ne vodi k povečanju notranje moči Italije, temveč le h krepitvi fašizma in moskovskih postojank. Želeti bi bilo, da tudi v Italiji sami to čim prej uvidijo in se po tem tudi ravnajo.

Prva Eisenhowerjeva zmaga v Chikagu

Morda le ni bilo zaman, da se je general Eisenhower pretekli teden vozil z posebnim „vlakom zmage" v Chicago na kongres republikanske stranke, ki je trenutno na tem, da izvoli republikanskega kandidata za predsedniške volitve.

V ponedeljek se je kongres sestal. Čeprav je senator Taft imel skoraj za sto sigurnih glasov odnosno delegatov več na svoji strani kakor general Eisenhower so njuni izgledi vendar bili precej izenačeni, ker je od vsega početka bilo mnogo bolj verjetno, da se bodo delegati drugih kandidatov, pred vsem Earl Warrena in Harold Stassena, v odločilnem trenutku postavili na stran Eisenhowerja, kot da bi se odločali za Tafta. Medtem se je zvedelo, da imata general Eisenhower in Earl Warren že tozadevni dogovor in bodo Warrenovi glasovi na vsak način pripadli Eisenhowerju.

Na drugi strani pa je zlasti v zadnjih dneh senator Taft svojo volilno kampanjo vodil brezobzirno. Tako so imeli vse važne položaje pri organizaciji kongresa v rokah Taftovi pristaši, ker je tudi skoraj ves strankin aparat poslušen Taftu. Vplivnost Taftovih podpornikov je prišla posebno občutno do veljave v nacionalnem komiteju stranke, ki je preteklo sredo odločal o spornih glasovih delegatov iz Teksasa in jih prisodil Taftu 25, Eisenhowerju pa samo 16.

Navzlic temu razmerju, ki je bilo vidno vse do začetka kongresa, pa je generalu Eisenhowerju uspelo, že prvi dan izbojevati veliko glasovalno zmago, ki zna biti odločilna tudi za končno izvolitev zmagovalca v tekmi med njim in senatorjem Taftom. Ko je v prvi veliki debati ponovno šlo za delegate, katerih mandati za kongres so še sporni, so Eisenhowerjevi pristaši stavili predlog, da le-ti naj sploh ne bi imeli glasovalne pravice pri izvolitvi kandidata. Takoj ko je bilo to vprašanje načeto, je v kongresni dvorani nastal hrušč in nemir in ko je Taft stavil protipredlog za rešitev tega vprašanja je kongres zavrgel Taftov predlog z 658 proti 548 glasovom. Ta rezultat dejansko pomeni nezaupnico deželnemu odboru republikanske stranke, ki ga imajo v rokah Taftovi pristaši, s tem pa seveda tudi precejšnjo glasovalno zmago Taftovih nasprotnikov na kongresu, zlasti zmago generala Eisenhowerja.

Republikanski kongres je včeraj in danes še naprej razpravljal. Kakšen pa je izid volitev kandidata, do zaključka redakcije še ni bilo znano. Vsekakor bo ta izvolitev vplivala tudi na položaj v demokratski stranki, ki se bo na osnovi poznanega republikanskega kandidata mnogo lažje odločila za svojega.

Ameriški črnci so za Harrimana

Nedavno je bil v Oklahomi letni kongres največje ameriške organizacije za obrambo pravic črncev. Na predvečer kongresa je imel predsednik organizacije Walter White tiskovno konferenco, na kateri je med drugim govoril tudi o letošnjih predsedniških volitvah. Dejal je, da je edini kandidat, ki se brezpogojno zavzema za enakopravnost vseh ameriških državljanov Averell Harriman, ki je zategadelj lahko tudi edini deležen podpore temnopoltih volilcev. Taftovo stališče v rasnih vprašanjih je docela negativno, Eisenhower je v vprašanju enakopravnosti črncev razočaral, senator Kefauer je sicer načelno za enakopravnost v delavskih vprašanjih, vendar le-teh ne meni uresničiti v okviru zvezne zakonodaje, guverner Adlai Stevenson je dal vedeti, da ne bi imel nič zoper kompromisno rešitev državljanskih pravic, vzpon senatorja Russela pa je vezan na neprosvetljenost množic v južnih državah, ki so zaradi svojega nazadnjaštva zoper enakopravnost vseh državljanov. White je končno dejal, da bo najmanj petinpetdeset odstotkov temnopoltih volilcev poslušalo glede volitev nasvet svoje organizacije in da se lahko zgodi, da bo prav to število predstavljalo „jeziček na tehtnici".

Na katere številke se bodo naslanjali?

Kakor se sliši, pripravljajo za zaprtimi vratmi nov kompromis. Uredbo o dvojezičnem šolstvu hočejo spremeniti na podlagi številk zadnjega ljudskega štetja. Pod tem pogojem bi baje bila OeVP pripravljena celo odstopiti od zahteve po uzakonitvi tako imenovane „pravice staršev" in bi se odrekla „naravni pravici" „demokratičnemu načelu" in še „pravici katoliških staršev do katoliške vzgoje," na kar so se do sedaj vedno sklicevali. Vse to pa zaradi tega, ker bi bil prvi in edini cilj dosežen: spet bi se v šolah odprla vrata novi germanizaciji!

Svoje mnenje o uredbi o dvojezičnem šolstvu smo ponovno povedali in danes ponavljamo, da se bomo vztrajno in brezkompromisno borili proti vsaki ureditvi, ki bi pomenila poslabšanje že itak nezadovoljive rešitve našega šolskega vprašanja. Zanima nas pa, na katere številke se pri teh pogajanjih naslanjajo. Od raznih številk se nam namreč dejansko že meša v glavi.

Danes bi postavili samo nekaj številk v premišljevanje gospodom, ki si v tej vročini belijo glave za zaprtimi vratmi, da bi na naš račun skuhali nov koalicijski kompromis v zadovoljstvo obeh vladnih strank. Ljudsko štetje, ki ga v pogledu na prikazovanje naše narodne in jezikovne pripadnosti ne priznamo niti ga nikdar ne bomo priznali, izkazuje na ozemlju, na katerega se nanaša uredba o dvojezičnem šolstvu skupno 108.138 prebivalcev, od katerih ima po najnovejših statističnih podatkih 39.517 ali slovenski ali slovensko-nemški ali slovensko-vindišarski ali vindišarsko-slovenski ali vindišarski ali vindišarsko-nemški ali slovensko-nemški občevalni jezik, to se pravi po naše: slovenski občevalni jezik. Šolska statistika zadnjega šolskega leta pa izkazuje za isto ozemlje 12.713 učencev, od katerih jih je po uradni statistiki 5.917 slovenskega materinskega jezika. Torej po eni strani razmerje 108.138 : 39.517 in po drugi strani razmerje 12.713 proti 5.917. Nimamo točnih podatkov, ali koroški Slovenci pri rojstvih res tako prednjačimo pred Nemci, kar bi nas veselilo, kajti tedaj bi se tudi uradna statistika kmalu spremenila. Toda vse kaže, da gre tu le za nerodno napako raznih statističarjev, kajti v resnici pri ljudskih štetjih kljub tukaj izkazanemu močnejšemu prirastku le vedno spet nazadujemo. Ne vemo, za katere številke se bodo gospodje torej odločili ali za jezik odraslih ali za jezik šoloobveznih otrok. Svetujemo jim, da naj raje pustijo roke od teh načrtov, kajti po najnovejših njihovih čudežnih statističnih podatkih bo res za hudiča težko napraviti zakon, ki bi bil pravičen vsem čudežnim narodnim tvorbam. In kdo šele naj bi za vse te jezike napisal učne knjige? Če pa se skriva za vsem tem mešetarjenjem le želja, da bi čim prej odstranili uredbo, ki so jo leta 1945 po sili razmer prehitro ustvarili, potem, gospodje, ni treba sklicevanja na prikrojene in fabricirane številke, temveč je bolj pošteno, če jasno poveste: Nam ni za rešitev manjšinskega vprašanja v duhu prijateljskega sodelovanja, mi hočemo dokončati svoje delo raznaroditve koroških Slovencev!

Še skoraj 120.000 brezposelnih

Zvezno ministrstvo za socialno oskrbo je izdalo poročilo, v katerem pravi, da je bilo 30. junija javljenih pri delovnih uradih 118.948 brezposelnih. Od konca meseca maja pomeni to znižanje števila brezposelnih za 5.520. Pojemanje števila brezposelnih pa je postalo tekom junija bolj počasno kot prejšnje mesece, letos pa je tudi manjše od pojemanja v istem času lanskega leta.

V znamenju dobrega sosedstva

V soboto, 5. julija, je bil v veliki Justovi dvorani v Borovljah koncert študentskega pevskega zbora „Tone Tomšič" iz Ljubljane. Ta obisk visoko kvalificiranega pevskega zbora iz Ljubljane je SPZ priredila v Borovljah skoraj ravno en mesec po obisku boroveljskega delavskega zbora „Stahlklang" v Ljubljani z namenom, da služi poglabljanju kulturnega sodelovanja in kulturne izmenjave med LR Slovenijo in Koroško. Zato je boroveljsko delovno ljudstvo tudi napolnilo veliko dvorano, da so naši rojaki iz okolice le še težko našli prostor.

Goste iz Ljubljane in številno občinstvo je pred koncertom pozdravil v imenu SPZ tov. dr. Mirt Zwitter, ki je med drugim dejal: Akademski pevski zbor iz Ljubljane na Koroškem ni nepoznan. Saj je bil med prvimi slovenskimi kulturnimi skupinami, ki so prišle v znamenju graditve dobrega sosedstva in v službi boljšega spoznavanja med narodoma sosedoma. Njegovi koncerti predlanskem in lani v Celovcu, Beljaku in po naših vaseh v Zilji, v Rožu in Podjuni so bili resnične manifestacije visoke slovenske pevske kulture, hkrati pa prinašalci plemenite misli dobrega sosedstva in mednarodne sprave.

Veličastni zbor mladih pevcev pa ima še to prednost, da s svojimi koncerti hkrati prikazuje prerojenje življenja v novi Jugoslaviji. Njegova pesem je pesem življenja in veselja, pesem zmagoslavja nad smrtjo, junaška pesem zmage in zanosne vere v lepšo bodočnost, pesem naroda, ki je v zadnjem desetletju doživel toliko grenkega in žalostnega, pa tudi toliko veličastnega in mogočnega. Zato smo teh mladih gostov iz Ljubljane še bolj veseli in jim še bolj hvaležni, da so prišli tudi med nas.

Iste misli je tov. dr. Mirt Zwitter nato ponovil tudi še v nemškem jeziku in označil gostovanje Akademskega pevskega zbora kot nekak protiobisk za obisk boroveljskega „Stahlklang-a" v Ljubljani.

Že s prvo pesmijo, harmonizirano Prešernovo „Zdravico", so si pevci osvojili vsa srca navzočih. To navdušenje se je od pesmi do pesmi stopnjevalo in je doseglo vrhunec, ko so zapeli večno lepo pesem o Zilji, enako priljubljeno tostran in onstran Karavank, kakor sta povedala napovedovalec v slovenskem in napovedovalka v nemškem jeziku. Koncert je obsegal tri dele. V prvem delu je bila prikazana slovenska narodna pesem, v drugem delu je zbor pel slovenske umetne pesmi, v tretjem pa smo slišali vesele in poskočne narodne. Težko je povedati, kje je zborova najmočnejša stran, ker je tako dobro podajal program v vseh treh delih, da je visoko prekoračil mejo, kjer je še možno razlikovati med boljšim in slabšim. Čisto optično in psihološko pa pristoja mladim živahnim pevcem najbolj vesela razgibana pesem, zaradi česar je tretji del zborovskega sporeda publiko izzval do naravnost frenetičnega navdušenja. Še in še so zahtevali ponavljanje znanih in neznanih melodij in občudovali dirigenta, ki je z veščo roko vodil mogočni zbor in od pesmi do pesmi vedno bolj priklenil nase tudi navdušene poslušalce.

Po koncertu se je zahvalil gostom tov. dr. Mirt Zwitter in izrazil željo, da bi kmalu spet prišli v Borovlje. Še dolgo po končanem koncertu je nato združevala slovenska pesem goste in občinstvo.

Več vojaške in manj gospodarske pomoči

Koncem zadnjega tedna je Kongres ZDA končno odobril nove kredite v višini 6 milijard 100,900.000 dolarjev za vojaško in gospodarsko pomoč inozemstvu. Od tega skupnega zneska je namenjeno Evropi 4.410,600.000 dolarjev, in sicer 3.128,200.000 dolarjev za vojaško ter 1.282,400.000 dolarjev za gospodarsko pomoč. Kot je znano, je predsednik Truman prej zahteval 7,9 milijarde dolarjev za pomoč inozemstvu. Zaradi varčevanja in kampanje s tem v zvezi, ki so jo vodili republikanski nasprotniki Trumana in tudi mnogi demokrati, je bil prvotni znesek znižan za skoraj 2 milijardi.

Največji del vojaške in gospodarske pomoči je namenjen članicam organizacije severnoatlantskega pakta, ki morajo letos zgraditi obrambne sile iz 50 divizij vojakov in 4000 letal. Bližnjemu vzhodu in Afriki je odobreno 499 milijonov dolarjev za vojaško pomoč in 181 milijonov dolarjev za ekonomsko pomoč.

Po novem zakonu o pomoči inozemstvu bo predsednik ZDA pooblaščen za premikanje do 10% kreditov, tako da bodo lahko sredstva, ki so odobrena za eno področje, v primeru potrebe deloma uporabljena za pomoč na drugem področju. Ministrstvo za obrambo je pooblaščeno, da sme iz sredstev za vojaško pomoč Evropi porabiti milijardo dolarjev za naročila v tovarnah evropske vojne industrije. To pomeni, da bo del orožja in opreme za sile Atlantskega pakta izdelan v Evropi in ga ne bodo dobavili iz ZDA. Zakon o pomoči inozemstvu začne veljati, ko ga podpiše predsednik ZDA Truman.

Proti Malanovemu rasizmu

Temnopoltno prebivalstvo Južnoafriške unije je začelo prejšnji teden s tako imenovano „kampanjo kljubovanja", ki so jo sprožili afriški in indijski voditelji proti rasistični nadutosti in fašističnim težnjam ter rasnim zakonom ministrskega predsednika Malana. Ta kampanja kljubovanja je v tem, da temnopoltni uporabljajo, na primer, vhode na železniških postajah, ki so določeni samo za belce, ali mostove, čez katere je dovoljen prehod prav tako zgolj belopoltnim in podobno. Pod obtožbo zarote proti javnemu redu so zaradi tega oblasti doslej aretirale že več sto temnopoltnih, ki so prekršili rasistične predpise.

Tajne seje v Pan Mun Jonu koristne?

Napredek pri pogajanjih o zamenjavi ujetnikov

Kakor se je zvedelo, je kitajsko-severnokorejski kompromisni predlog, o katerem bodo razpravljali na zaprtih sejah, popustitev zahtevam delegacije Združenega poveljstva. Po tem predlogu bi ujetniki severnokorejske narodnosti, ki so v taboriščih Združenega poveljstva, lahko sami odločili, če se žele vrniti v domovino ali ne, repatriacija ujetnikov kitajske narodnosti pa bi bila obvezna.

V taboriščih Združenega poveljstva je 170 tisoč ujetnikov, od katerih so 150 tisoč Severni Korejci, in samo 20.000 je Kitajcev. Po statistikah Združenega poveljstva je skoraj tričetrtine kitajskih ujetnikov odklonilo vrnitev domov. Ameriške oblasti pa načelno ne žele, da bi kakega ujetnika vrnili proti njegovi volji. Zato bi omenjeni predlog lahko bil odklonjen.

Temu nasproti pa delegacija Združenega poveljstva za premirje sporoča, da je poveljnik severnokorejskih čet z odobravanjem sprejel zadnji predlog Združenega poveljstva na drugi tajni konferenci, po katerem bi vse tiste ujetnike obeh bojujočih se strank, ki se nočejo vrniti v domovino, izpustili iz taborišč. Tako bi z njimi lahko ravnali kot s civilnimi osebami.

Zahodni diplomatski krogi menijo, da vse kaže, da bo v najkrajšem času tudi to vprašanje pri pogajanjih rešeno in da so se s tem znatno povečale možnosti za premirje na Koreji.

Amerika hoče dati lep zgled

Dokaz več, da je nemška generalna pogodba nastala bolj po političnih potrebah ZDA kot po katerih koli drugih, je v tem, da je ameriški senat že potrdil pogodbo na svojem zasedanju preteklo sredo. Prav tako je potrdil dodatni protokol k pogodbi severnoatlantskega pakta, ki predvideva razširjenje vojaških garancij tudi na Zapadno Nemčijo.

Gotovi krogi v ameriškem senatu so izrazili mnenje, da bo hitra ratifikacija nemške genralne pogodbe s strani ZDA vzpodbudila tudi parlamente ostalih držav, ki so nekako prizadeti s to pogodbo, da jo bodo prav tako kmalu ratificirali ter s tem omogočili, da čimprej stopi v veljavo.

V zapadno-nemškem parlamentu se je razvila precejšnja borba med koalicijskimi strankami zaradi termina ratifikacije generalne pogodbe. Eni so jo hoteli izvesti še pred začetkom parlamentarnih počitnic, po zadnjih vesteh pa bo prišlo do glavne razprave o ratifikaciji generalne pogodbe v zapadnonemškem parlamentu šele po parlamentarnih počitnicah, to je začetkom meseca oktobra, medtem ko je le prva pripravljalna razprava določena kot edina točka dnevnega reda za zasedanje zapadno-nemškega parlamenta dne 9. in 10. julija.

Nova vlada v Egiptu se uveljavlja

Ko je dosedanji predsednik egiptovske vlade Hilali paša koncem junija odstopil zaradi močnega pritiska vafdistične opozicije, je nastala vladna kriza, ki so jo le težko premostili. Novo vlado, četrto od januarja t. l., je sestavil Husein Siri paša, ki ne pripada nobeni stranki. Prav tako ne pripadajo nobeni politični stranki tudi ministri njegove vlade.

Še potem, ko je Siri paša že imel sestavljeno svojo vlado so se pokazale težave, ko so se trije ministri spet umaknili. Poleg njega sta vodila razgovore za sestavo vlade istočasno tudi Maragi paša, ki so ga imeli za „močnega moža" v stari vladi in eden izmed voditeljev opozicionalne vafdistične stranke Brakat paša. Obadva pa sta imela znatno manjše uspehe kot Siri paša.

Vafdisti pozdravljajo novo vlado ter izražajo v svojem tisku upanje, da bo Siri paša nadaljeval tam kjer je pred pol letom moral nehati njihov voditelj Nahas paša pri reševanju egiptovskega nacionalnega vprašanja napram angleški politiki v Bližnjem vzhodu. V Londonu pa z nekoliko skrbmi gledajo na sestavo nove vlade, ker se boje, da se anglo-egiptovska pogajanja ne bi ustavila ter da bi se ne zaostrilo egiptovsko stališče do vprašanja Sueškega prekopa in Sudana. Bistvena točka zunanjepolitičnega programa nove vlade je namreč umik britanskih čet s Sueškega prekopa in suverenost Egipta nad Sudanom.

Končno je še ena stvar, ki Angleže vznemirja, in sicer spremenjeni odnos nove vlade do vafdistov. Siri paša je namreč odredil izpustitev glavnega tajnika vafdistične stranke, ki ga je bil bivši ministrski predsednik Hilali paša brez dvoma pod pritiskom Angležev obtožil krivde za pomladanske nerede v Kairu in ga postavil pod policijsko nadzorstvo v hišnem zaporu. Istočasno z izpustitvijo glavnega tajnika vafdistične stranke so v Kairu in Aleksandriji tudi razglasili izjemno stanje.

Dokončni padec Ane Paukerjeve

Pred dobrim mesecem se je bila izvršila obširna čistka v romunski kominformistični partiji dela, ki je zajela tudi visoke funkcionarje centralnega komiteja. Izključena iz politbiroja in centralnega komiteja je bila tedaj tudi Ana Pauker, ker je s skupno z Georgescujem zaradi „zločinske brezbrižnosti" omogočila sabotersko delo bivšega podpredsednika vlade Vasila Luce. Ko smo pred šestimi tedni poročali v našem listu o teh romunskih dogodkih ,smo tudi o Ani Paukerjevi pomotoma zapisali, da je „bivši zunanji minister". Danes nam te pomote že ni več treba popraviti, kajti preteklo soboto je javila romunska poročevalna služba, da je Ana Pauker moraia položiti vse svoje funkcije, torej tudi funkcijo zunanjega ministra. Politični krogi sedaj pričakujejo samo še poročilo o njeni aretaciji, kateri bo sledil eden od običajnih procesov v moskovskih salelitskih deželah.

Kakor je zvedela telegrafska agencija Reuter, je postal naslednik Ane Paukerjeve dosedanji romunski veleposlanik v Moskvi Simion Bughicin.

Pariz. — Sodna oblast je 1. t. m. odredila izpustitev sedanjega generalnega tajnika KP Francije Jacquesa Duclosa, ker ni bilo dokazano, da je bil Duclos ob aretaciji 28. maja zasačen pri izvrševanju kakega zločina. Edino v takem primeru je namreč po francoskih zakonih dopustna aretacija nekega poslanca še pred odvzemom parlamentarne nedotakljivosti.

PO ŠIRNEM SVETU

Paris. — Zaradi diktatorskega postopanja strankinega vodstva degolistov je prišlo med njenimi poslanci v francoskem parlamentu do hudih nesoglasij. 30 do 35 od 115 poslancev in približno 20 od 70 senatorjev bo na osnovi teh sporov verjetno izstopilo iz De Gaulleove stranke in ustanovilo novo parlamentarno skupino.

Barcelona. — Pred nekaj dnevi je bil končan proces proti Lopec Raimundu, ki je bil obtožen, da je skušal ustanavljati ilegalno sindikalno organizacijo. Državni pravdnik je zahteval 20 let ječe, obsodba pa bo izrečena šele pozneje.

Washington. — Predsednik Truman je poslal ameriškemu kongresu poslanico, v kateri mu očita, da je z izglasovanjem novega zakona o gospodarskem nadzorstvu škodoval naporom vlade v borbi proti zvišanju cen. Obtožil ga je, da je „odprl nevarno razpoko v programu za mobilizacijo ZDA".

Santiago. — Delavci vrste rudnikov v južnoameriški državi Čile ter profesorji univerze v Santiagu so začeli 24-urno stavko iz protesta proti načrtovanemu vojaškemu paktu med Čilom in ZDA.

Mexiko-City. — V nedeljo so bile v Mehiki prezidentske volitve, na katerih je zmagal kandidat vladne revolucionarne stranke C o r t i n e s. Njegovi trije nasprotniki so skupno dobili samo 4.300 glasov medtem ko je za Cortinesa glasovalo 23.000 volilcev.

Beograd. — Dne 5. julija zjutraj sta pristali na jugoslovanskem ozemlju dve romunski vojaški letali tipa „Messerschmitt" s kapetanom Georgijem in podporočnikom Borišem Konstantinom. Izjavila sta, da sta pobegnila iz Romunije z namenom, da bi zahtevala zavetje od jugoslovanskih oblasti.

Pariz. — Po 21-urnem razpravljanju je republiški svet odobril v celoti načrt zakona o vojaškem proračunu, ki določa izdatek 1400 milijard frankov.

New York. — Demokratski guverner Stevenson, ki se je do sedaj branil predsedniške kandidature, bi pa imel največ izgledov za izvolitev, je končno le ugodil Trumanovi želji in izjavil, da je pripravljen kandidirati za demokrate.

Nenni gre v Moskvo po kolajno

Jugopres poroča, da bo v bližnji bodočnosti odpotoval prvak italijanske socialistične stranke Nenni v Moskvo, kjer naj bi sprejel tako zvano „nagrado za mir". Dejansko pa naj bi se Nenni razgovarjal s predstavniki Sovjetske zveze o možnosti za ustanovitev takoimenovane enotne antifašistične fronte italijanskih strank v kateri bi bili zastopani Nennijevi socialisti, demokristjani in stranke centra. Kakor poroča Jugopres so Rusi pripravljeni sprejeti stališče Italijanov v tržaškem vprašanju, če bi Italija postala bolj rezervirana v atlantskem paktu.

Sekretariat Mednarodnega odbora za mir se bo sestal

Tretji redni sestanek sekretariata Mednarodnega odbora za mir, ki je bil izvoljen na lanski konferenci za mir v Zagrebu, bo v Parizu 26. in 27. julija pod predsedstvom Moše Pijada. Na dnevnem redu bo vprašanje dosedanjega delovanja odbora in novi načrti za bodoče delo. Sestanka se bo prvič udeležil tudi predstavnik z Bližnjega Vzhoda, predsednik nacionalnega komiteja za mir Libanona dr. Klovio Maksuo, ki je bil nedavno izvoljen za člana sekretariata.

Jugoslovani za letošnjo olimpiado

Na svojem plenarnem sestanku je jugoslovanski olimpijski odbor razpravljal o udeležbi na olimpijskih igrah v Helsinkih. Sklenjeno je bilo, da bodo prireditvenemu odboru prijavili naslednje ekipe:

Lahkoatletsko moštvo z 22 člani. (To je bilo določeno preden so bili znani rezultati tekmovanja v Zagrebu, ki so ekipo povečali), boksarsko moštvo s 4 člani, veslaška ekipa s 15 člani, telovadno moštvo z 20 člani, plavalno in vaterpolo moštvo s 17 člani, moštvo v rokoborbi s 4 člani, jadralno in kajakaško moštvo z 8 člani in nogometno moštvo z 25 člani.

Skupno z zdravnikom in vodstvom bo jugoslovanska skupina štela 130 ljudi.

KOLEDAR

Sreda, 9. julij: Nikolaj in tov.
Četrtek, 10. julij: Amalija
Petek, 11. julij: Olga

Starši, pozor!

Objavljamo, da je sprejemanje otrok v počitniško kolonijo za letos zaključeno. Hkrati sporočamo, da odpotuje prva skupina v ponedeljek, dne 14. julija t. l. V to prvo skupino smo uvrstili otroke iz vseh občin velikovškega okraja ter otroke iz občin Svetna ves, Bistrica v Rožu, Kotmara ves, Hodiše, Škofiče, Bilčovs ter otroke iz Celovca.

Otroci iz navedenih občin, razen otrok iz občin Svetna ves in Bistrica v Rožu, ki naj se priključijo na svojih odhodnih postajah, naj bodo v ponedeljek dne 14. t. m. točno ob 13. uri na postaji v Celovcu, odkoder se odpeljejo v Podroščico.

Otroke iz vseh ostalih občin celovškega okraja ter otroke iz vseh občin beljaškega okraja smo uvrstili v drugo skupino, ki bo odpotovala na morje dne 5. avgusta t. l.

Žal nam je, da letos zaradi preštevilnih prijav in omejenega števila otrok, ki jih moremo sprejeti v kolonijo, nismo mogli upoštevati vseh prošenj. Predvsem nismo mogli upoštevati otrok, ki so bili že večkrat na morju, pravtako nismo mogli ustreči vsem staršem, ki so želeli poslati na letovanje po dva ali tri otroke. Te bomo po možnosti v prvi vrsti upoštevali prihodnje leto. Vse starše, katerih otrok letos nismo mogli sprejeti, smo o tem pismeno obvestili.

Opozarjamo še, naj otroci ne pozabijo vzeti seboj, kar smo navedli v objavi dne 2. julija v Slovenskem vestniku.

Zveza slovenskih žena

LEDENICE—ŠT. JAKOB

Vendar je postalo resnica, kar smo že dolgo pričakovali: Franček Rehsman, ki je zadnje mesece kaj rad zahajal na Bistrico pri Št. Jakobu, je preteklo nedeljo odpeljal od tam svojo družico, ki ga bo spremljala na življenski poti. Čeprav je to svojo namero skušal prikrivati do zadnjega, smo ga le pogruntali in pravočasno spregledali njegove načrte. Zato se tudi nismo več čudili, ko so ga „vrgli" s prižnice.

V nedeljo pa je bilo pri Ravšu na Ledenicah svatovanje. Od blizu in daleč so prišli sorodniki in znanci ženina in neveste, ki sta oba iz znanih in zavednih slovenskih družin. Kdo ne pozna Tratnikovih na Ledenicah in prav tako so znani tudi Čudnovi na Bistrici.

Razumljivo, da bistriški fantje Pepce niso brez nadaljnega izpustili, zato so ji ob odhodu k poroki tudi zaprli pot in le visoka odkupnina jim je omehčala srca, da so nevesto le pustili pred oltar.

Vsem, ki so mlademu paru želeli vse najboljše, se pridružujemo tudi mi in Pepci ter Frančku iskreno čestitamo!

Na občnem zboru SKZ v Kotmari vesi

Minulo nedeljo so se člani Slovenske kmečke zveze v Kotmari vesi zbrali k svojemu rednemu letnemu občnemu zboru, da se pogovorijo o njenem delovanju in da sprejmejo smernice za tekoče gospodarsko leto.

Občni zbor je pričel predsednik tov. Egidij Vašnik, ki je v uvodnem poročilu o delovanju SKZ poudaril nujnost zbiranja kmetov na prireditvah SKZ in stalnega izobraževanja našega kmeta, da bo v stanju preurediti svojo kmetijsko proizvodnjo, ki nikakor ne zadošča več potrebam časa. Za primer, kako se številni kmetovalci v svojem gospodarjenju lovijo samo od danes na jutri in kako jim manjka vsakršne načrtnosti, je navedel, da je slov. zadruga v Kotmari vesi v minuli zimi prodala za 30.000 šil. slame. Sicer so posamezniki, ki aktivno sledijo in se vključujejo v delovanje SKZ dosegli v zadnjih letih lep gospodarski napredek, vendar je to premalo. Potruditi se je treba, da se vključijo v ta prizadevanja še vsi drugi kmetje, ki iščejo danes na vseh mogočih in nemogočih mestih zamanj pomoči. „Mi si moramo sami pomagati in se ne samo v kupovanju temveč tudi v pridelovanju združiti v močno skupnost, drugače bo „po nas" je zaključil predsednik svoja izvajanja in prosil tajnika POSKZ, da poda k načetim vprašanjem svoje poglede.

Tajnik POSKZ tov. Singer je ravno na primeru slame razvil svoj govor in dejal, da je to samo eden izmed primerov varčevanja na napačnem mestu. Okoli 60.000 kg umetnih gnojil bi Kotmara ves lahko imela za ta denar, če bi že med vsemi kmeti prodrlo spoznanje, da se položaj kmeta zboljšuje z izdatnim gnojenjem zemlje, ne pa z strankarskimi in svetovnonazornimi krilaticami. Sedaj so naprtili kmetom novo breme, kajti umetna gnojila so v teku enega leta podražili za 150 do 160%, krmila pa za 121%. Cene našim tržnim pridelkom pa so povišali komaj za 10—60%. To prizadene kakor suša in toča vse kmete enako in bi bil samomor, če bi kmetje še naprej šli vsak svojo pot in iskali pomoč, kjer je ni in je nikoli ne bo. Edina pot je samopomoč na vseh področjih. Slovensko kmečko zvezo smo ustanovili in v njej delamo, da si sami pomagamo. V nadaljnjem je podrobno obravnaval vse tekoče akcije SKZ za dvig in zboljšanje kmetijske proizvodnje in za gospodarsko okrepitev naših vasi in vsakega posameznika.

Živahna razprava občnega zbora je trajala daleč čez poldne. V razpravo je posegel tudi naš rojak Martinjak, ki se kot kmet v Zapadni Nemčiji mudi sedaj na dopustu pri nas. V lepi domači besedi je podčrtal potrebe, ki so bile nakazane in dal iz svojih izkušenj vrsto vspodbudnih gospodarskih misli.

Zaključki, ki jih je Slovenska kmečka zveza na tem občnem zboru napravila, bodo privedli do znatne učvrstitve gospodarskega položaja vseh kmetov, ki se bodo vključili v prizadevanja samopomoči, ki jo širi in utrjuje odbor SKZ v Kotmari vesi. Vsaj je vodstvo SKZ v Kotmari vesi v rokah uglednih gospodarjev med njimi Gvažarja, Toplicarja, Keznarja, Tomažiča in Šmona.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

Vabilo

Vabimo na koncert Akademskega pevskega zbora iz Ljubljane, pod vodstvom dirigenta Radovana G o b c a, ki bo v nedelju, 13. julija 1952, ob 15. uri pri Pušniku v Št. Kandolfu pri Kotmari vesi.

Sodelujejo tudi združeni mešani zbori Slovenske prosvetne zveze.

Vstopnina za odrasle 4.—, za otroke 2.— šil.

Pokažimo z množično udeležbo ljubezen do naše lepe narodne in umetne pesmi.

Prisrčno vabi **Osrednji odbor**

Bili smo v Št. Rupertu na grobu 83 partizanov

Za slovenske otroke, ki so na počitnicah v Sekiri, je ZSŽ organizirala izlet

Prvič po vojni je prišlo na Koroško nad 300 slovenskih otrok, ki sedaj letujejo v Sekiri ob Vrbskem jezeru, v Drobolah ob Baškem jezeru in v Pfeiferhofu pri Grazu. Povsod so otroci nadvse zadovoljni in uživajo lepoto Koroške ter lepih jezer. Poleg kopanja in kulturno prosvetnega dela, otroci tudi pridno hodijo na izlete: tako v bližnjo kot daljnjo okolico svojega bivališča. Posebno otroci v Sekiri so med svojim bivanjem naredili že več izletov, tako v Hodiše, na Otok, obiskali so Celovec, kjer so posetili tudi muzej in se povzpeli na razgledni stolp, od koder so opazovali mesto in prelepo okolico z gorskimi velikani. Z navdušenjem so pozdravili Triglav, ki se je belil tam v ozadju.

Posebno pa bo ostal v spominu izlet, ki so ga naredili ti otroci iz Sekire skozi Celovec v Št. Rupert, Velikovec in na Klopinjsko jezero, katerega je omogočila slovenski deci iz Jugoslavije Zveza slovenskih žena na Koroškem. V dveh skupinah je pohitelo na ta izlet nad 200 otrok s svojimi vzgojitelji. Vrnili so se navdušeni nad tolikšno lepoto. Posebno se bodo ti otroci spominjali na to, ko so se poklonili na grobu padlih partizanov v Št. Rupertu, ko so ob spomeniku teh borcev za lepše življenje nas vseh priredili skromno, a pomembno komemoracijo. Med tem, ko je prva skupina položila na grob krasen šopek in se nad grobom žrtev poklonila z enominutnim molkom, se je druga skupina oddolžila s pesmimi „Gozdič je že zelen", „Padel je padel mlad partizan" in „Jezero v tihoti", ki so jih zapeli otroci, nekaj besed o pomenu borbe za lepši jutrišnji dan je mladini povedal predsednik Demokratične Fronte Koroške tov. dr. Petek, na kar je občutno recitiral dijak Borut Stražar iz Maribora pesem „Kje si mati", tako da je izzval solze. Po enominutnem molku so položili še lep venec. Ko so otroci prve skupine ob svojem obisku opazili ob okrašenih grobovih nemških vojakov močno zapuščen grob borcev-partizanov, so pohiteli in opleli ter očistili grob.

Svojo pot sta obe skupini nadaljevali skozi Velikovec h Klopinjskemu jezeru, kjer so se osvežili in ob lepi slovenski pesmi tudi razvedrili ter naužili lepot tega jezera in kraja. Prav značilen pa je bil ob tej priliki tudi stik slovenske in avstrijske dece, ki je bila ta dan tudi na izletu ob tem jezeru, in kmalu si čul, kako sta izmenoma prepevali druga drugi svoje pesmi. Tako sta se zlivali slovenska in nemška pesem v skupen pozdrav lepi koroški zemlji in bratstvu med dvema sosednjima državama, o katerem sta govorila tako deželni glavar g. Wedenig ob obisku pri slovenski deci v Sekiri in predsednik Demokratične Fronte Koroške dr. Petek ob partizanskem spomeniku. Ob povratku smo nad Črnim gradom še opazovali pogled po prelepi Podjuni, in pogled nas je vodil od Pohorja do Beljaka, vmes pa je padal na lepe koroške vasi, na Dravo, Gure in v ozadju naše gorske velikane s Triglavom, Stolom in Peco. Otroci so bili zelo zadovoljni, ker so imeli na obeh izletih v svoji sredi tudi zastopnico Zveze slovenskih žena tov. Ogrisovo, ki je največ pripomogla, da je ta izlet tako lepo uspel ter se ji slovenska mladina iz Jugoslavije najlepše zahvaljuje in enako tov. sekretarki Gröblaherjevi, ki je tudi šla z našo deco na izlet. To je bilo potem pripovedovanja „doma" v Sekiri in svoje veselje so izrazili otroci v svojih pismih v domovino, pa tudi prva številka njihovega lista „Vrbski vrabčki", ki ga izdajajo otroci v Sekiri, je prinesla opis tega potovanja in zahvalo našim koroškim ženam. Ker so ti otroci po večini sinovi in hčerke naših borcev iz zadnje osvobodilne vojne, je bil zanje obisk na grobu padlih partizanov v Št. Rupertu res pomemben dogodek v njihovem življenju, ki ga ne bodo pozabili vse dni.

Marjan Tratar

Vernberk. Devetintridesetletni celulozni delavec Andrej Baptista je strmoglavil s kolesom in zadobil pretres možgan in poškodbe na koži.

Beli mecesen

13

Ozrl se je v nebo, ki se je smejalo v radostni luči. Daleč pred seboj pa je ugledal sredi snega dvoje bolestno razpetih vej. Tam je stal beli mecesen in z njim vred prisluškoval spodaj v peklo.

Oči so ga pozdravljale, kakor bi hotele govoriti z njim.

S snegovi so padale ure v globino. Martina je zaskrbelo. Ozrl se je, na zapadu so viseli težki oblaki nad vrhovi.

„Odjenjalo je. Sneg je nevaren."

Dvignil se je ter se počasi plazil nazaj po grebenu. Udiral se je do pasu. Vsak hip je že menil, da zdrkne v globoki prepad. Temni zastori so se zgrinjali. Do gošarja se je namenil, čeprav je poznal tam skrivnostno mesto, kjer leži sneg na gladki plošči. Pregledal je bil odejo in spoznal pritajeno potuhnjenost. Toliko, da je še visela. Opirajoč se na puško, se je pogrezal vedno globlje. Moral je mesto obiti. Pot mu je lil s čela, trdovratno se je upiralo telo. V takih trenutkih se je v Martinu vse napelo. Srce mu je bilo počasi, ako je neusmiljeno sodilo. Vse mišice so bile pripravljene za smrtni napor.

Priplazil se je do ubite živali, jo potegnil za prednje noge na ramena ,zadnje so se vlekle po snegu. Hitro se je temnilo.

Korak je izpraševal korak, niti besedica mu ni ušla. Gosta tema ga je objela v gozdu, kjer je pričel hitreje stopati. Na desni plati nad njim je visela velika plošča snega, ki je komaj čakala, da se sprosti.

V trdi noči je zaslišal šumenje vode, vedel je, da je dospel. Neslišno je hodil po mehkem snegu, dokler ni prišel do gozdarjeve koče. Skozi okno je padala luč v nočni pokoj. Tja pred vrata je položil goarja z mesecnovo vejico v gobcu.

Pred svojim domom je zaukal. Vrata so se odprla, luč ga je pozdravila. Nekdo je odgovoril.

„Prišli so," je pomislil Martin in hitro skril puško. Koščeni obrazi drvarjev so se pokazali na vratih.

„Martin, nekoga smo pripeljali s seboj!"

„Koga vraga?" je pomislil Martin, ko je stopil čez prag in radovedno pregledal kočo.

Tam pri mizi je sedela ženska. Osupel je obstal in molče izpraševal zvito se smehljajoče obraze.

„Ta je Bosov Martin!" je vzkliknila ter se sladko smehljala. Nagnila je glavo in ga topio ogledovala.

Martin se je spomnil. Takrat zjutraj sta se srečala. Na križpotju ga je vabila s seboj. Trudne poteze iz tistih dni so izginile, vroče so ji blestele oči, zmedlele ustnice so se napele. Le krog ust ji je življenje ustvarilo dvoje vidnih gubic.

„Kaj bi ta ženska tukaj?" je vprašal Martin.

„K tebi sem prišla." Glas, ki je bil takrat zjutraj raskav, se je božajoče prilizoval. Spustila je glavo na ramena in ga sladko motrila: „Martin, kako se ti oči svetijo — ti si danes streljal."

Martin se je zdrznil. Pogledal je na mizo, kjer je stala pijača.

„Žejen sem, dajte mi!"

„Saj smo zate prinesli. Zjutraj je prišel tisti Revež in nam izročil to-le zelenko: dajte jo Martinu!"

„Revež? Kaj pa počne?"

„Venomer je v mestu. Vse stare ure in kolesa je pokupil. Menda mu njegova več ne bije!" Smejali so se. Toda Martin je vedel, da mora Revež snovati nekaj novega. „O tem mi še ni pravil," je dejal.

Ženska se ves čas ni premaknila. Tudi govorila ni. Martinu je bilo nerodno.

„Odkod si prišla?" je vprašal rezko.

„Kaj me ne poznaš? Balantova Katarina!"

Martin je mislil: „Kje je ta ženska pustila svoje življenje? Prav nič se ji ne vidi. Kot kača se levi."

„Balantova, tista Balantova Katarina. Davi so bili pri nas in pravili, da si jih najel. Danes sem odpovedala službo in šla."

„Da, Katarina je!" je pristavil eden izmed drvarjev.

„Kakor si prišla, tako pojdeš!" je dejal Martin trdo in se ni več ozrl vanjo.

Pili so in se ji rogali. „Kje boš spala? Pod smreko spi srnjak!"

Smehljaje si jih je ogledovala. „Dajte še meni pijače, zebe me!"

Nalili so ji. Omočila je ustnice.

„Vašo kočo sem popravil, kolikor je šlo," je dejal Martin.

„Smo že videli. Dobra bo za letos."

„Jutri bomo sekali. Sneg bo padal."

„Kakor hočeš." Pričeli so se odpravljati. Zunaj so padale debele snežinke.

„Jaz pojdem k Neži, tako sve se zmenili. Zjutraj pridem nazaj. Kuhala bom," je dejala Katarina in izginila v gozdu.

„Kje ste jo, vraga, iztaknili?" je dejal Martin zlovoljno.

„Naj ostane. Dolgač bo. Ni tako draga kot Jeračeva!" S hripavim smehom so se poslavljali.

Martin je molče zaprl vrata in čakal, da bi spravil puško.

*

Tišina je prihajala od zunaj skozi brune. Martin je sedel pri ognjišču in nalagal. Veselo je prasketalo. Slišal je. Zunaj je potrkalo. „Gozdar!" je pomislil in odprl vrata.

Na pragu se je smehljala Katarina. „To-le sem našla. Gotovo je tvoja, Martin!"

Hitro je segel po puški in hotel zapreti vrata.

„Ne zapiraj, Martin, z Nežo še nisva govorili. Mraz je zunaj."

Niti zavedel se ni, že je vstopila. Zapahnil je vrata in jo gledal z resnim očesom. Sedla je k ognju.

Na svetu je nad milijardo nepismenih

Zanimivi podatki statističnega urada OZN

Po podatkih Statističnega urada OZN živi na svetu 2.400,000.000 ljudi. Od teh je dobra polovica nepismenih. Dobra polovica ljudi na svetu živi v revščini. Njihov zaslužek je tako pičel, da se komaj za silo preživljajo. Največ nepismenih je v Aziji in Afriki. Tam žive ljudje povprečno 30 let, medtem ko znaša povprečna starost ljudi v Zahodni Evropi 55 in še več let. V Latinski Ameriki, ki ima 106,000.000 prebivalcev sta nepismeni dve tretjini. To pomeni, da 70 milijonov ne more sodelovati v napredku celega kontinenta.

Celo v Združenih državah Amerike, kjer sta stopnja izobrazbe in življenjski standard med najvišjimi na svetu, nepismenosti še niso odpravili, pač pa nenehoma nazaduje. Po podatkih, ki jih je zbral Urad za statistiko ZDA je padla od 20% leta 1870 na 6% leta 1920. V oktobru 1947 ni znalo od 106,000.000 prebivalcev v starosti nad 13 let brati in pisati ne v angleškem ne v nobenem drugem jeziku 2,800.000 ljudi in zato so jih označili za nepismene. Zdaj je v Ameriki med belci nepismenih povprečno 1.5%, med črnci pa še vedno 16.3%.

Pred petimi leti, ko so znanstveno in kulturno organizacijo Organizacije združenih narodov UNESCO prvikrat napotili, naj se loti likvidacije nepismenosti širom po svetu, so predlagali kampanjo, da bi „si pridobili simpatije vsega sveta“. Toda to prizadevanje je bilo sprejeto skeptično. Kmalu so spoznali, da bi bilo združeno s tolikimi stroški, da namena ne bi mogli doseči. Vzlic temu, pa se je UNESCO tega dela lotila. Leta 1947 jo je Haiti naprosil, naj se loti tam osnovne izobrazbe. Ko se je začela lani vojna, je grozila Marbialovi dolini in njenim 30.000 prebivalcem suša in lakota. Preden so mogli pripraviti gradivo za osnovno šolanje, so ugotovili, da bi bilo treba kreolsko abedeco in način pisanja standardizirati. Lani je ustanovila UNESCO v Marbialu izobraževalni center, ki ima že srednjo šolo in 10 osnovnih šol za 500 nepismenih.

UNESCO hoče polagoma zajeti s svojim načrtom o zatiranju nepismenosti ves svet. Šolanje nepismenih naj bi trajalo 12 let in stroški bi znašali okrog 30,000.000 dolarjev. Sklenjeno je bilo vzpostaviti globalno omrežje mednarodnih centrov za osnovno izobrazbo na šestih svetovnih področjih, kjer je stopnja izobrazbe pod povprečnostjo. Centri bodo v Indiji, na Srednjem vzhodu, v Latinski Ameriki in ekvatorski Afriki, dva pa na Daljnem vzodu. Na vsakem področnem centru bo za učitelje prirejen 21-mesečni obvezni tečaj, da se bodo usposobili v tehniki osnovne izobrazbe. Ko se bodo vrnili domov, bodo pomagali ustanavljati nacionalne centre za osnovno izobrazbo. Centri bodo izdajali učbenik in razne druge šolske knjige ter skrbeli za učila.

Za prihodnje leto je določila UNESCO v ta namen 453.000 dolarjev. Nekaj denarja bo šlo iz njenega proračuna, nekaj pa ga bodo dale ameriške države. Tako bodo izšolali prvih petdeset učiteljev, le-ti pa bodo poučevali doma nove učiteljske kadre. 1. januarja 1952 je bilo sprejetih 100 novih slušateljev učiteljskega tečaja, ta čas pa bodo že pripravili vse potrebno za ustanovitev tretjega centra leta 1953.

V mestecu Patzuaro na bregu gorskega jezera 250 milj zahodno od Mexiko Cityja je UNESCO v maju ustanovila mednarodno šolo za izobrazbo in laboratorij za raziskovanja, da bi se dvignila življenjska raven z izobrazbo. To je zdaj nekakšno kulturno podjetje z letnim proračunom 100.000 dolarjev. Poslopja in svet je dala brezplačno na razpolago mehiška vlada. Šolo vodi bivši ravnatelj šole za kmečko izobrazbo v Mexiku Lukas Ortiz. Učno osebje je iz Columbije, Danske, Portoriko, Mehike in ZDA. V tem centru je zbranih 52 diplomiranih študentov. Vsi so bili učitelji, bolničarke, ekonomisti, inženirji agronomije ali vzgojitelji iz Kolumbije, Costarice, Ekvadora, Salvadora, Hondurasa, Perua, Guatemale, Haitia in Mehike. Razdeljeni so v deset skupin, ki delajo po vaseh, kakor so jih dodelili za enoletni tečaj. Delajo skupaj z vzgojitelji, izdajajo učbenike in snemajo tudi vzgojne filme. Tako bodo delali tudi doma, ko se bodo vrnili iz tečaja.

(Po „Reviji Združenih narodov“).

RADIO-PROGRAM

RADIO CELOVEC

Sreda, 9. julij:

6.10 Za kmetijstvo — 6.20 Jutranja glasba — 10.30 Mali koncert — 10.45 Iz ženskega sveta — 7.15 Pestre melodije — 8.30 Pozdrav zate — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 14.30 Poročila. Komentarji. Pomenek z ženo — 17.10 Popoldanski koncert — 18.30 Pestre melodije — 20.15 „Mi tavamo vsi v tajnostih.“

Četrtek, 10. julij:

6.10 Za kmetijstvo — 8.30 Pozdrav za mesto in deželo — 10.45 Nasvet v življenjskih vprašanjih — 11.00 Friedl Althaler in solisti — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 14.10 Kar si želite — 14.30 Poročila. Pripovedke in pravljice — 17.10 Popoldanski koncert — 18.30 Narodne pesmi — 20.00 Poročila, pet minut k dnevu — 20.15 Godba na pihala — 21.00 „Kje si ti, dobri stari čas?“.

Petek, 11. julij:

6.10 Za kmetijstvo — 6.20 Jutranja glasba — 7.15 Pestre melodije — 8.30 Pozdrav zate — 10.45 Za podeželsko ljudstvo — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 14.30 Poročila, Objave. Komentarji — 14.45 Sodobna vprašanja — 16.30 Gore in mi — 18.40 Sportna poročila — 18.45 Kmečka oddaja — 20.15 Koncert Orkestra ljubljanske filharmonije.

RADIO LJUBLJANA

Sreda, 9. julij:

5.00 Pester glasbeni spored — 12.40 Zabavna glasba — 13.00 Po različnih plateh o raznih stvareh — 13.15 Sijaj, sijaj, sončece... (slovenske narodne) — 15.10 Zabavna glasba — 18.30 Lahka glasba — 18.40 Igrajo Veseli godci — 19.00 Partizanski spomini — 20.00 Filmske melodije.

Četrtek, 10. julij:

5.00 Pester glasbeni spored — 12.00 Melodije, ki jih poznate — 14.00 Igra Zabavni orkester Radia Ljubljana — 14.40 Poje zbor SKUD „Stane Žagar“ — 15.10 Zabavna glasba — 19.00 Oddaja za žene — 19.40 Zabavna glasba — 20.00 Domače aktualnosti — 20.15 Slovenska narodna pesem v priredbi Franceta Marolta — 22.20 Igra Študentski plesni sekstet.

Petek, 11. julij:

5.00 Pester glasbeni spored — 6.10 Gospodinjski nasveti — 12.00 Srbske, bosanske, makedonske in dalmatinske narodne pesmi — 12.40 Zabavna glasba — 13.00 Za pionirje — 14.10 Popularni zvoki — 15.10 Zabavna glasba — 18.30 Igra orkester Radia Ljubljana — 19.15 Narodne pesmi pojeta v duetu Dana Filipič in Greta Ložar, na harmoniko spremlja August Stanko — 19.40 Zabavna glasba — 20.00 Tedenski zunanjepolitični pregled — 21.00 „Svet v satiri in humorju“ — 21.20 Moderna zabavna glasba.

CELOVEC

Carinthia

9. in 10. julija:
Die blauen Schwerter
Od 11. do 14. julija:
Tal des Todes, barvni film

Peterhof

9. in 10. julija:
Unterwelt
Od 11. do 14. julija:
Abbott und Costello im Lande

KRIVA VRBA

9. in 10. julija:
Abenteuer auf Sizilien

VELIKOVEC

9. in 10. julija:
Unterwelt
Od 11. do 13. julija:
König Salomons Diamanten

Jadranska razstava v Gradcu

V nedeljo so odprli v Gradcu turistično razstavo „Vzdolž sončnega Jadrana“, ki jo prireja turistični center Hrvatske. Razstava, ki so jo odprli ob prisotnosti avstrijskih in jugoslovanskih zastopnikov, naj bi povečala zanimanje Avstrijcev za počitnice na morju in za letovišča ob Jadranu.

„EVROPSKI VLAK“ PRIDE V CELOVEC

Te dni je prispel tako imenovani „Evropski vlak“, to je neka izredna razstava v petih železniških vagonih, v Trbiž. V zadnjih tednih se je „Evropski vlak“ nahajal v Trstu in bo po potrebni preureditvi (zamenjali bodo verjetno samo italijanske napise z nemškimi) dne 18. julija prispel na celovški glavni kolodvor in bo isti dan otvorjena razstava. Kakor je razvidno iz tržaškega časopisja je razstava v „Evropskem vlaku“ zelo zanimiva, ki ponazoruje pomoč inozemstvu, ki jo nudijo ZDA. Nadalje je omenjena razstava predvidena v Grazu, Leobnu, Innsbrucku in drugih avstrijskih mestih.

V AVSTRIJI PREPOVEDANE KNJIGE

Sovjetske zasedbene oblasti so prepovedale v svoji coni 74 del avstrijskih in tujih pisateljev. Pregledale so vse knjigarne in se prepričale, ali so prepovedane knjige odstranile. Med prepovedanimi knjigami so tudi naslednja dela: Kalininovo „Ali je Sovjetska zveza socialistična država?“, Černeceva „Ali pride do tretje svetovne vojne“, Bertrana D. Wolfa „Trije ljudje, ki so uničili svet“ in Guggova „Sovjetska buržoazija ima mirno vest“. Med prepovedanimi knjigami so tudi take, ki obravnavajo razna vprašanja nove Jugoslavije.

Razen tega so sovjetske zasedbene oblasti prepovedali v svoji coni več zahodnonemških ilustriranih revij in listov. Na črni listi so tudi knjige, ki v njih pisatelji ne omenjajo nobenega političnega vprašanja. Ta ukrep je nov dokaz, kako se sovjetske oblasti vmešavajo v notranje zadeve Avstrije. Zanimivo je, da je prišel na indeks tudi „Statistični letnik dunajske občine“.

KRI KOT SUROVINA

V sedanjem svetu velja geslo, izkoristiti katero koli surovino ter ne dopuščati nikakih odpadkov. Edino na tak način se posamezna industrijska podjetja lahko kosajo v konkurenci z drugimi. Na kaj so se spomnili neki industrijci v ZDA? Znano je, da so ogromne klavnice v Chicagu, kjer zakoljejo dnevno na desettisoče goved, 80 do 90 tisoč prašičev in še več drobnice, vso kri zaklane živine pa so po kanalih odvajali med neuporabne odmečke.

Kakor poroča agencija SIS, bodo odslej uporabljali kri za tlakovanje oz. za izdelovanje podov v stanovanjih oziroma hišah. Ugotovili so namreč, da se kri pri visoki temperaturi zelo dobro poveže z žagovino, in sicer v razmerju 90 odstotkov žagovine ter 10 odstotkov krvi v tako trdno maso, da je popolnoma enakovredna ploščam trdega lesa. Doslej so to le laboratorijski poizkusi, toda gotovo ne bo dolgo, ko bo ta nova zmes že v široki uporabi.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiska: Kärntner Druck- und Verlagsgesellschaft m. b. H., Klagenfurt. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt, 2. Postschließfach 17.

„Lepo je pri tebi, Martin! Kako lepo gori! Zunaj pada sneg.“

V blesku žarečih polen so blesketale oči zapeljivo.

„Martin, ali ti koga mrziš?“

Začudeno je odprl oči.

„Koga? Ne, nobenga človeka ne mrzim!“

„Tudi mene ne?“

„Zakaj bi te?“

„Saj sem vedela. Zato sem prišla k tebi. Veš, ne zato, kakor Jeračeva.“

„Tega nisem rekel.“

„Pa so oni. Ah, naj mislijo, kar hočejo. Ti me boš branil, Martin!“

„Jaz? Zakaj bi te branil?“

„Eh, ljudje so že taki. Saj veš, kako je.“

„Vem,“ je dejal Martin in prekrižal roke.

„Naveličala sem se sveta, Martin. Kamor se pokažem, povsod kažejo za mano s prstom. Balantova Katarina! Povej, kaj sem jim storila?“

„Veseli jih.“

„Veseli jih, veseli jih, da sem taka. Ljudje so zlobni.“

„Tak povej mi, zakaj si prišla?“

„Zakaj sem prišla? Ne bodi neumen, Martin. Rada te imam. Takrat sem te vabila s seboj. Denar sem imela. Vse bi bila zapravila s teboj. Tako lepe oči imaš. Nič hudega še nisi mislil. Če ti niso hotel z menoj, sem te pa sama poiskala. Tudi tebe se ljudje boje.“

„Mene boje?“ je vprašal začudeno.

„Seveda se te. Odkar sta se sprla z očetom, nimajo radi, da spiš pod njihovo streho. Pravijo...“

„No, kaj pravijo?...“ Martin je postal radoveden.

„Da bi ti prav lahko koga ubil.“

Vstal je na mestu, kjer je sedel. Čudno ga je pretreslo.

„Jaz ubil? Še nikomur nisem storil zlega. Zakaj ubil?“

„Tako. Neradi se srečujejo s teboj ponoči.“

Martin je povesil glavo. Bridko ga je zadelo. Poznal je ljudi, toda tega ni pričakoval.

V strašni tišini noči se je čutil še bolj osamelega. Uprl je oči vanjo.

„Kdo je to pravil?“

„Povsod sem slišala.“

„In ti se me nisi bala?“

„Jaz?“ Beli zobje so se odkritosrčno smehljali. „Jaz, tebe, bala? Tako si dober, Martin!“

„Dober? Jaz nič ne vem, kdo je dober, kdo ni. Kaj meni mar za to.“

„Vidiš, to sem mislila. Ta ne mrzi nikogar, sem dejala, ko sem šla.“

„Čudna ženska si,“ je dejal Martin ter jo pogledal v svitu ognja. Telo je bilo še vedno mladostno.

„Svet sem gledala. Oh, kako sem se ga nagledala.“

„Balantu se včasih meša. V jeseni sem bil pri njem.“ Tisti hip se je nečesa domislil. Zasmejal se je. „Glej ga vraga! Dejal je, da ga midva okradeva!“

Oba sta se zasmejala.

„Meša se mu, čisto meša. Kar je pokupil srebra, na tem sedi. Ti se mu prikazuješ, s hudičem.“

„Kaj bi se mu ne. Lepo je ravnal z menoj. Takrat, ko sem ga zasovražila zaradi tistega hlapca, lepega fanta, me je bil z motiko. Do golega me je slekel gori v kamri in tako bil, da sem izgubila pamet. To je živina, ne človek!“

„Huda jeza ga ima. Zdaj je ves izgubljen.“

„Ne, njemu ne bom nikoli odpustila, dokler bom živela. Peklenske muke bi mu privoščila. Uduši naj se v svojem srebru, počasi, da bo vedel, kako se poginja. Satan, kupil me je, mlado, tako mu je prijalo. Ker ga nisem mogla imeti rada, me je hotel prisiliti. Z nogo mi je stopil na srce. Z okovanim čevljem. ‚Ti me moraš imeti rada moraš,‘ je kričal. Meni pa je zmanjkalo sape. Na glej, še se pozna. Odpela se je in razgalila prsa. Pod grudi so se poznali utisi.

„Lažeš!“ je dejal Martin.

„Bog mi je priča ‚Martin! Veliko sem lagala, zdaj ne lažem! Dokler bom dihala, ga ne izpustim. Do smrti ga bom trpinčila.“

„Jaz bi nikoli ne mogel tega,“ je dejal Martin, zroč v bledo jezo njenega obličja.

Nekaj časa je molčala, nato se je umirila in bila je vsa druga.

„Nočem ti tajiti, Martin. Veliko sem živela, po mestih sem se klatila. Kadar mi je dal denarja, sem ga zapravila. Jaz moram včasih znoreti, kakor pravijo. Matere, očeta nimam več ‚domov ne smem, doto je požrl Balant. Rečem ti, da me je včasih tako sram, da se še pred božjo Mater ne upam.“

„Kaj misliš zdaj?“

„Pri tebi ostanem. Kuhala ti bom. Kadar ne bova imela denarja, pojdem k njemu.“

Martin je dejal, da sam ni vedel kako: „Njegovega denarja ne maram!“

„Saj ti ne bom povedala, Martin. Hvaležna sem, če lahko ostanem pri tebi.“

Dolgo jo je gledal. Zmajeval je z glavo: „Vraga, Balant je videl skozi noč.“ Ko se mu je porodila ta misel, je dejal še enkrat odločno: „Ostani Katarina, pri meni ne bodo kazali za tabo. Le to mi moraš obljubiti, da ne pojdeš več k njemu po denar.“

Prejšnja zvita priliznjenost se ji je vrnila. „Obljubljam!“ je dejala tiho.

„Tam pri ognjišču ti posteljem,“ je dejal.

Smehljaje se ga je gledala od strani. Pogasil je ogenj, da je žerjavica mirno tlela.

V temi se ga je oklenilo dvoje želečih rok.

„Martin, jaz sem mlada. Zakaj se me bojiš? Moraš me imeti rad. Moraš! Ubij me, kakor ubiješ srno.“

„Katarina!“ je zašepetal Martin vroče.

Dvoje življenj se je strnilo.

Žerjavica je umirala...

*

(Dalje)